

รายงานการติดตามการปฏิบัติงานในโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพประชาชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้มอบหมายให้สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ ติดตามการปฏิบัติงานในโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพประชาชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ใน ๑๕ จังหวัด รวมทั้งสิ้น ๙๑ กลุ่ม เพื่อสรุปข้อมูลที่สำคัญด้านสถานภาพการดำเนินธุรกิจ/ ศักยภาพและความสามารถในการจัดทำบัญชี/ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพประชาชนฯ และของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งสรุปสาระสำคัญและข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มอาชีพประชาชนฯ มีจำนวนทั้งสิ้น ๙๑ แห่ง ใน ๑๕ จังหวัด สำหรับจังหวัดที่มีกลุ่มอาชีพประชาชนฯ มากที่สุด ๕ อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดตาก (๑๘ แห่ง), เชียงใหม่ (๑๓ แห่ง), น่าน (๑๒ แห่ง), สกลนคร (๑๒ แห่ง), ฉะเชิงเทรา (๖ แห่ง) และนราธิวาส (๖ แห่ง) กลุ่มอาชีพประชาชนฯ ดังกล่าวมีการดำเนินธุรกิจ จำนวน ๗๔ แห่ง หรือร้อยละ ๘๑.๓๑ และส่วนใหญ่จะมีผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจ

๒. ผลการติดตามด้านการบัญชี

๒.๑ ผู้จัดทำบัญชีกลุ่มอาชีพประชาชนฯ

ส่วนใหญ่จำนวน ๕๑ กลุ่มหรือร้อยละ ๕๖.๐๔ มีการรวมการเป็นผู้จัดทำบัญชี รองลงมาจำนวน ๒๙ กลุ่ม หรือร้อยละ ๓๑.๘๖ มีครูการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) เป็นผู้จัดทำบัญชี (เป็นกลุ่มอาชีพประชาชนฯ ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด ๑๓ กลุ่ม, จังหวัดตาก ๑๔ กลุ่ม และจังหวัดน่าน ๒ กลุ่ม)

๒.๒ ความสามารถในการจัดทำบัญชีของกลุ่มอาชีพประชาชนฯ

- สมุดบัญชี / ทะเบียนคุมต่างๆ กลุ่มอาชีพประชาชนฯ จำนวน ๘๐ กลุ่ม หรือร้อยละ ๘๗.๙๑ สามารถจัดบันทึกบัญชีรับจ่ายได้ (ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่จัดบัญชีรับจ่ายอย่างง่าย) รองลงมาจำนวน ๕๔ กลุ่ม หรือร้อยละ ๕๙.๐๔ จัดบันทึกสมุดสมาชิกและหุ้น

- เอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี ส่วนใหญ่ จำนวน ๕๒ กลุ่ม หรือร้อยละ ๕๗.๑๔ มีเอกสารหลักฐานเพียงบางส่วน กลุ่มอาชีพประชาชนฯ ที่มีเอกสารหลักฐานครบถ้วนมีเพียง ๑๔ กลุ่มหรือร้อยละ ๑๕.๓๘

๒.๓ ศักยภาพของกลุ่มอาชีพประชาชนฯ ด้านการจัดทำบัญชี

หากจัดศักยภาพของกลุ่มอาชีพประชาชนฯ ด้านการจัดทำบัญชีออกเป็น ๔ ระดับ จะสรุปได้ว่า

- ระดับ A : กลุ่มอาชีพประชาชนฯ ที่มีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี สามารถจัดทำบัญชีรับจ่ายและบัญชีต้นทุนอาชีพได้เอง มีจำนวน ๓ กลุ่ม หรือร้อยละ ๓.๒๙

- ระดับ B : กลุ่มอาชีพประชาชนฯ ที่มีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี สามารถจัดทำบัญชีรับจ่ายได้เอง มีจำนวน ๓๐ กลุ่ม หรือร้อยละ ๓๒.๙๗

- ระดับ C : กลุ่มอาชีพประชาชนฯ ที่มีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี บางส่วน และยังไม่สามารถจัดทำบัญชีได้เอง ต้องมีผู้อื่นช่วยจัดทำให้ มีจำนวน ๓๘ กลุ่ม หรือร้อยละ ๔๑.๗๖

- ระดับ D : กลุ่มอาชีพประชาชนฯ ที่ไม่มีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี/ ไม่สนใจทำบัญชี/ หยุดดำเนินธุรกิจ มีจำนวน ๒๐ กลุ่ม หรือร้อยละ ๒๑.๙๘

๓. ข้อมูลการปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

๓.๑ การเข้าสอนแนะนำการจัดทำบัญชี ส่วนใหญ่ จำนวน ๔๘ กลุ่ม หรือร้อยละ ๕๒.๗๔ เริ่มดำเนินการสอนแนะนำการทำบัญชีให้กับกลุ่มอาชีพประชาชนฯ ในปีงบประมาณ ๒๕๔๘ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา

สำนักงานฯ จะเข้าสอนแนะ ปีละประมาณ ๒-๓ ครั้ง โดยส่วนใหญ่จะเดินทางไปปฏิบัติงาน ณ ที่ทำการกลุ่มอาชีพประชาชนฯ (จำนวน ๖๗ กลุ่ม) ที่เหลือปฏิบัติงานนอกที่ทำการกลุ่ม

๓.๒ พื้นที่และระยะเวลาในการเดินทาง กลุ่มอาชีพประชาชนฯ ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลจากสำนักงานฯ และเส้นทางการเดินทางไม่สะดวก (ระยะทาง ๑๐ – ๓๖๔ กิโลเมตร) ซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพประชาชนฯ ที่อยู่ในเขตจังหวัดตาก (ไป-กลับ เฉลี่ย ๘ ชม.), เชียงใหม่ (ไป-กลับ เฉลี่ย ๑๔ ชม.) และน่าน (ไป-กลับ เฉลี่ย ๗ ชม.)

๓.๓ งบประมาณ นับแต่เริ่มดำเนินการสอนแนะการทำบัญชีให้กับกลุ่มอาชีพประชาชนฯ กรมฯ ไม่เคยได้รับงบประมาณจากรัฐบาล แต่ได้จัดสรรงบประมาณจากงบกลางให้กับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่มีกลุ่มอาชีพประชาชนฯ เป็นประจำทุกปี เว้นแต่ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ กรมฯ ไม่ได้จัดสรรงบประมาณในกิจกรรมนี้ให้กับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งสำนักงานฯ ส่วนใหญ่ก็จะเจียดจ่ายงบประมาณจากผลผลิตที่ ๑ (งานสอบบัญชี) รองลงมาได้จากผลผลิตที่ ๔ (โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชี) และผลผลิตที่ ๒ (โครงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน)

๔. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพประชาชนฯ และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

๔.๑ ด้านกลุ่มอาชีพประชาชนฯ

ปัญหาอุปสรรค

- การติดต่อสื่อสารไม่สะดวก บางแห่งไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ / ไม่ได้สื่อสารเป็นภาษาไทย ในทางปฏิบัติต้องติดต่อผ่านครู กศน. / ครู ตชด.

- สมุดบัญชีมีหลายเล่มและค่อนข้างยาก ส่วนใหญ่จะใช้สมุดบัญชีรับจ่ายอย่างง่าย

- กรรมการ/ผู้จัดทำบัญชีกลุ่มอาชีพประชาชนฯ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการทำบัญชี ต้องให้ครู กศน. เป็นผู้ช่วยจัดทำบัญชีให้

ข้อเสนอแนะของกลุ่มอาชีพประชาชน ฯ

- ต้องการให้มีการหมุนเวียนสอนแนะการจัดทำบัญชีของกลุ่มประชาชนฯ ให้แก่กรรมการทุกคน เพื่อให้ช่วยกันจัดทำบัญชีกลุ่มอาชีพประชาชนฯ ได้อย่างต่อเนื่อง

- เจ้าหน้าที่ของกรมฯ ควรมีการเข้าตรวจเยี่ยมและให้คำปรึกษากับกลุ่มอาชีพประชาชนฯ อย่างต่อเนื่อง

๔.๒ ด้านสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

ปัญหาอุปสรรค

- การเดินทาง พื้นที่เป็นภูเขา/ เกาะ เส้นทางเดินทางไม่สะดวก/ ขรุขระ ต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก

- บุคลากร ข้าราชการที่รับผิดชอบต้องปฏิบัติงานสอบบัญชี/ งานสำนักงานด้วย

- งบประมาณ/ พาหนะ งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เพราะค่าน้ำมันและค่าซ่อมแซมรถสูง/ พาหนะไม่เพียงพอ

- การสื่อสาร บางพื้นที่ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์/ พูดภาษาไทยไม่ได้

ข้อเสนอแนะของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

- กรมฯ ควรสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสมกับพื้นที่ในการปฏิบัติงาน ทั้งค่าตอบแทนใช้สอย ค่าน้ำมัน ครุภัณฑ์รถยนต์

- กรมฯ ควรจัดงบประมาณในการจัดจ้างบุคลากรในพื้นที่ ทำหน้าที่สอนแนะและติดตามการจัดทำบัญชี

๕. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การดำเนินการตามโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพประชาชน เป็นการสนองพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และในเบื้องต้นพบว่า กลุ่มอาชีพประชาชน ที่ดำเนินธุรกิจมีการจัดบันทึกบัญชี ใช้จ่ายทุกกลุ่ม ซึ่งหากกลุ่มอาชีพประชาชน ได้รับการสอนแนะนำ/ คำปรึกษา และการดูแลอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ซึ่งมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ด้านบุคลากร

- ผู้รับผิดชอบ/ ผู้ปฏิบัติงานเกือบทั้งหมดเป็นข้าราชการระดับชำนาญการ ซึ่งจะมีภารกิจด้านการตรวจสอบบัญชีด้วย ประกอบกับกลุ่มอาชีพประชาชน ส่วนใหญ่อยู่ห่างไกล /ทางเป็นเขาและลาดชัน ซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก และบางพื้นที่มีปัญหาในการสื่อสารทำความเข้าใจ จึงเห็นควรพิจารณาให้มีการจัดจ้างบุคคลภายนอกที่อยู่ในพื้นที่ทำหน้าที่ในการสอนแนะนำและติดตามดูแลให้กลุ่มอาชีพประชาชน มีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นผู้กำกับดูแล เพื่อให้กลุ่มอาชีพประชาชน เห็นความสำคัญในการจัดทำบัญชีและสามารถทำบัญชีได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจจ้างเหมาเป็นรายเดือน หรือจ้างเป็นครั้งคราว แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ และจำนวนกลุ่มอาชีพประชาชน ที่รับผิดชอบ

ด้านงบประมาณ

- กรมฯ ควรนำข้อมูลจากการติดตามการปฏิบัติงานในโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพประชาชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนสุดาฯ มาใช้ประกอบการขอตั้งงบประมาณจากรัฐบาล ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและไม่ต้องเจียดจ่ายงบประมาณจากงบกลาง

- สำหรับกลุ่มอาชีพประชาชน ที่หยุดดำเนินธุรกิจ จำนวน ๑๗ กลุ่ม แต่อยู่ในภาวะที่สำนักงานฯ ยังต้องดูแลเนื่องจากอยู่ในพื้นที่รับเสด็จหรือพื้นที่ที่มีการติดตามงาน มีจำนวน ๑๔ กลุ่ม ซึ่งในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ กรมฯ ควรสนับสนุนงบประมาณในการเข้าติดตาม ๑ ครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลในการรายงานความก้าวหน้าต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพฯ (สสท.) สำหรับกลุ่มอาชีพประชาชน ที่หยุดดำเนินธุรกิจและควรชะลองบประมาณ มีจำนวน ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปลาร้าบ้านนานกกก จังหวัดอุดรธานี, กลุ่มอาชีพบ้านบางเบน จังหวัดระนอง และกลุ่มอาชีพบ้านฉางหลวง จังหวัดตรัง เนื่องจากกลุ่มไม่ได้ดำเนินธุรกิจตั้งแต่แรกตั้ง/ หาที่ตั้งกลุ่มไม่พบ

- กรมฯ ควรสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสำนักงานฯ ที่มีพื้นที่ตั้งกลุ่มอาชีพประชาชน ที่ห่างไกลและเดินทางเข้าถึงยากและลำบากมาก ซึ่งจะมีปัญหาในเรื่องการซ่อมแซมรถหรือต้องเปลี่ยนยางรถยนต์ โดยเฉพาะในจังหวัดตาก เชียงใหม่ และน่าน

ด้านการดำเนินงาน

- สำหรับกลุ่มอาชีพประชาชน ที่มีศักยภาพการจัดทำบัญชีอยู่ในระดับ B (มีเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี และสามารถจัดทำบัญชีรับจ่ายได้เอง) จำนวน ๓๐ กลุ่ม สำนักงานฯ ควรส่งเสริมโดยการเข้าสอนแนะนำผู้จัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพได้เอง อันจะส่งผลให้การดำเนินงานเกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชดำริ

- ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนากลุ่มอาชีพประชาชน ในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นประจำทุกปี เพื่อจะได้ทราบว่า การดำเนินงานเกิดผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคหรือข้อเสนอแนะใด เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น